SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

Eduskunnan lakivaliokunnalle
LaV@eduskunta.fi

25.4.2017 1 (2)

Kuuleminen

Hallituksen esitys HE 29/2017 vp (Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpano)

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä "Asianajajaliitto") on saanut lakivaliokunnalta kutsun kuulemistilaisuuteen koskien hallituksen esitystä eurooppalaisen tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta.

Asianajajaliitto on nimennyt minut edustajakseen asiassa. Kiitän mahdollisuudesta tulla asiantuntijana kuulluksi ja lausun esityksen johdosta kunnioittavasti seuraavaa:

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva direktiivi sisältää säännökset EU:n jäsenvaltioiden välisestä yhteistyöstä rikosasiassa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Direktiivillä on tarkoitus korvata vastaavat muiden oikeusapuinstrumenttien määräykset. Jäsenvaltioiden tulee vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti jatkossa panna täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa annettu tutkintamääräys, ellei tapaukseen ole sovellettavissa jotakin ns. kieltäytymisperustetta. Direktiivissä on lisäksi säännökset koskien videokuulemista, vapautensa menettäneiden henkilöiden väliaikaista siirtämistä kuulemiseksi todistelutarkoituksessa, pankkitilitietoihin ja -tapahtumiin liittyvästä oikeusavusta sekä telekuuntelusta.

Asianajajaliitto on antanut lausunnon luonnoksesta (OM 13/41/2014, OM021:00/2014, 6.6.2016) hallituksen esitykseksi ja voin tyytyväisenä todeta, että lausunnossa esitetyt kannat on huomioitu hallituksen esityksessä.

Asianajajaliiton näkemyksen mukaan kysymys on pitkälti viranomaisia koskevasta direktiivistä. Direktiivissä tarkoitetun yhteistyön tavoitteena on hankkia todisteita toisesta jäsenvaltiosta rikosoikeudellisessa menettelyssä. Direktiivin soveltamisala vastaa pitkälti voimassaolevan rikosoikeusapulain soveltamisalaa ja sen tarkoituksena on korvata vastaavat muiden oikeusapuinstrumenttien määräykset.

Simonkatu 12 B 20
00100 Helsinki
Puhelin (09) 6866 120
Faksi (09) 6866 1299
info@asianajajaliitto.fi
www.asianajajaliitto.fi

Simonsgatan 12 B 20
00100 Helsingfors
Tel. +358 9 6866 120
Fax +358 9 6866 1299
info@advokatforbundet.fi
www.advokatforbundet.fi

Asianajajaliitto on jo oikeusministeriölle aikaisemmin antamassaan lausunnossa korostanut, että tutkintamääräyksen vahvistamisen tulisi tapahtua aina vähintään syyttäjätasolla. Tämä siitä syystä, että oikeusviranomaisena syyttäjä kykenee esitutkintaviranomaisesta irrallisena instanssina kontrolloimaan esitutkintatoimenpiteiden tarpeellisuutta ja suorittamista objektiivisesti. Poliisihallitus on omassa lausunnossaan katsonut, että ratkaisu, jossa syyttäjä vahvistaa esitutkintaviranomaisen tekemän tutkintamääräyksen, hidastaa ja mutkistaa asioiden hoitamista ilman että siitä olisi saatavissa mitään erityistä hyötyä. Itse olen tästä eri mieltä. Kysymys on yksilön oikeusturvasta oikeusvaltiossa. On hyvä, että joku muu kuin varsinainen esitutkintatoimenpiteitä suorittava viranomainen pohtii tutkintataktiselta kannalta esitutkintavaiheen toimenpiteitä ja niiden tarpeellisuutta.

Hallituksen esityksessä esitetään, että tutkintamääräysten täytäntöönpanoviranomaisina toimisivat oikeusviranomaisista ensisijaisesti Helsingin käräjäoikeus ja sen tuomiopiirissä toimivat syyttäjät. Näkemykseni mukaan tämä ratkaisu on erittäin puolustettava. Kun tutkintamääräyksiä käsittelee keskitetty joukko instrumenttiin erikoistuneita syyttäjiä ja tuomareita, voidaan tutkintamääräysten täytäntöönpanossa odottaa yhdenvertaisuutta.

Syyttäjä- ja tuomioistuinlaitoksen resurssit tulee direktiivin täytäntöönpanon myötä turvata. Direktiivi velvoittaa viranomaisia panemaan tutkintamääräyksen määräajassa täytäntöön sekä asettaa viranomaisille velvoitteita koskien keskinäistä yhteydenpitoa ja konsultointia. Nämä seikat paitsi varmasti tehostavat jäsenvaltioiden välistä oikeusapuyhteistyötä myös asettavat kansalliset viranomaisresurssit koetukselle. Ilman lisäresursseja on vaarana, että tutkintamääräyksiä vahvistetaan kumileimasinperiaatteella.

Hallituksen esityksessä on kiitettävällä tavalla arvioitu syyttäjälaitokselle aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia: henkilötyövuosien lisäyksiä ja ympärivuorokautisen päivystysvalmiuden tarvetta. Tutkintamääräyksen vahvistaminen vaatii syyttäjälaitokselta aikaisempaa kattavamman päivystysjärjestelmän mitä sillä tällä hetkellä on käytössään.

Helsingissä, 25. huhtikuuta 2017

Mervi Salo
Asianajaja
Espoo